

178310

GENERAL I. BASARABESCU
fost Comandant al Diviziei 9 Silistra

SILISTRA- TURTUCAIA

15 AUGUST — 1 SEPTEMBRIE
1916.

PREȚUL LEI 1.50

1918.

BOTOȘANI — TIP. CONCURENȚA

GENERAL I. BASARABESCU
fost Comandant al Diviziei 9 Silistra

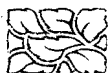

Silistra-Turtucaia

15 AUGUST — 1 SEPTEMBRIE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

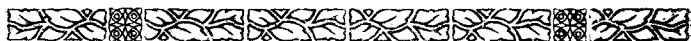
1916

PREȚUL LEI 1.50

1918

BOTOȘANI — TIP. CONCURENȚA

Căderea Turtucaei a dat naștere la o mulțime de svonuri, unele intemeiate, altele datorite unor imaginațiuni doritoare a găsi vinovați.—Dacă svonurile false ar fi fost numai obiective, fără să aibă în vedere anume persoane, răul nu ar fi fost prea mare.—Dacă însă svonurile false caută a face victime, pentru a se acoperi adevărații vinovați, atunci victimele au și dreptul și datoria a se apăra și să spună tot adevărul, pentru a șterge orice umbră de bănuială ar plana asupra lor.

Cazul devine și mai grav când svonurile sunt crezute de militari competenți și cari au avut mijloace a le controla înainte de a le crede.

Nu m-aș fi hotărât a da publicității fazele prin care a trecut Divizia 9 (Silistra) de la decretarea mobilizării până la 1 Sept. 1916, dacă colonelul Găvănescul, astăzi General, nu ar fi scris următoarele rânduri în calendarul Regina Maria pe anul 1918 la pag. 37, ultimul aliniat:

„In sfârșit după 7 zile de lupte pline de un eroism, fără seamăn, trupele noastre, au fost

„nevoite să cedeze enormei superiorități inamice, și în după prânzul zilei de 24 August au început retragerea spre Silistra. Din nenorocire linia aceasta de retragere a fost tăiată de cavaleria bulgară, fiindcă trupele din Silistra nu au sosit la timp să facă legătură cu acelea din Zurtucaia“.

În Ianuarie 1918 am trimis o scrisoare colonelului Găvănescul, prin Lt. Colonel Sichițiu, atașat pe atunci la Armata 9-a Rusă, prin care îi aratam că sursa de unde și-a alimentat datele istorice era greșită—nici până azi nu am primit răspuns.

Aci numai este vorba de o bănuială, ci o afirmare scrisă de un colonel de Stat Major într-o carte populară care trece în toate mâinile. Această invinuire, ar rămâne un adevăr, dacă nu ar fi contestată de nimeni.

Cum trupele din Silistra au fost comandate de mine, mie îmi revine și dreptul și datoria a face un mic istoric al fazelor prin care a trecut trupele Diviziei 9-a, de la decretarea mobilizării până la 1 Sept. 1916, când am părăsit comanda acestei Divizii.

Aproape cu un an înainte de decretarea mobilizării, Marele Stat Major a trimis o mulțime de instrucțiuni relative la apărarea Carilaterului.

Instrucțiunile se succedau și se înlocuiau unele pe altele, ordinea de bătaie a trupelor se schimba, când la o Divizie, când la alta.—Această lipsă de hotărâre, îți da impresia că Marele Stat Major nu avea un plan fixat în apărarea acestei regiuni.

Prin ultimele instrucțiuni se prevedea 3 centre de rezistență :

- 1) Turtucaia, cap de Pod, fără Pod.
- 2) Silistra, cap de pod, cu pod pe pontoane.
- 3) Bazarcic.

Aceste centre de rezistență erau independente unele de altele, și toate puse sub comanda Armatei 3-a.—Comandantul acestei armate a luat comanda la decretarea mobilizării.

In tot timpul cât a funcționat acest Comandament, de la 15-24 August, Comandamentul ei nu a dat nici un ordin de operație

din care să se vadă intențiunea și scopul ce se urmăria.

Comandantul acestei armate a dat numai două ordine, prin telegraf și telefon și cari sunt menționate în această broșură. Din modul laconic și sumar cum sunt formulate aceste ordine se va constata că ele au fost date sub impresia situației grave în care se găsea trupele după malul drept al Dunărei și totdeauna după ce evenimentele producea efectul lor fatal.

Dacă se aruncă ochii pe hartă, se vede că centrele de rezistență se găseau la următoarele distanțe unele de altele :

Silistra—Bazarcic, 95 kilometre.

Silistra—Turtucaia, 65 kil.

Trupele cari ocupau aceste centre de rezistență erau :

Bazarcic, Div. 19 română, și trupele Ruso-Sârbe.

Silistra, Div. 9-a (parte din trupe au fost schimbate cu altele din alte Divizii).

Turtucaia, Divizia Capului de pod, înființată în Aprilie 1916

Depărtarea între aceste centre de rezistență era așa de mare încât era exclus să se poată ajuta unele pe altele în caz de atac.

În concepțiunea Marelui Stat Major de a întări Silistra și Turtucaia, nu putem vedea de cât o măsură de precauțiune luată în scop de a se opune ca Bulgarii să treacă pe malul stâng al Dunărei. Deci o linie de rezistență cu un obstacol de importanța Dunărei, în spate; și cu o singură linie de retragere aproape în prelungirea frontului, în spre vest. Pentru trupele din Turtucaia în spre Silistra. Pentru frupele din Silistra în spre Medjidia, sau pe pod în spre malul stâng al Dunărei, dar care nu era sigură, podul putând fi distrus de inamic.—Pozițiuni defectuoase, cari calcă principiile tactice.

Capetele de pod ar fi avut rostul lor atunci când, o parte din armata noastră ar fi avut intențiunea să ia ofensiva în spre sud, garantându-i spațiul necesar pentru trecere; Sau

după luarea ofensivei, pentru a-i garanta eventual o retragere.

Cum în intențiunea Marelui Stat Major nu a fost nici una din aceste, ipoteze *Silistra și Turtucaia au rămas numai niște simple linii de rezistență cu toate păcatele unor pozițiuni cari nu îndeplineau condițiunile cerute.*

Rezultatul a fost, dezastrul de la Turtucaia de unde nu sa putut retrage nici o trupă, și evacuarea Silistrei pentru a nu avea aceeași soarta ca Turtucaia.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

II

Înainte de decretarea mobilizării, atât Divizia 9-a cât și Divizia Turtucaia erau mobilizate și concentrate în centrele lor de rezistență, așa că serviciul de acoperire preconizat și menținut în instrucțiunile Marelui Stat Major și după decretarea mobilizării, numai avea nici un rol.

În aceste instrucțiuni se prevedea că, trupele de acoperire—cari după cum se va vedea erau departe a putea îndeplini această misiune—când vor fi atacate de inamic, să se re-

tragă spre capul de pod, întârziind înaintarea inamicului.

Marele Stat Major, fixase pentru sectorul Silistra două batalioane ca trupe de acoperire; Unul la *Akadänlar* (45 k. sud de Silistra) cel l'alt la *Kurt bunar* (54 k. sud-est de Silistra).

Lungimea frontului acestui sector era circa 70 kilometri. Aşa dar, acoperirea aşa zisă— era făcută de două batalioane pe un front, de 70 kilom. şi la o depărtare circa 50 kilm. de grosul forţelor ce acoperea.— Aceste trupe nu avea de cât vre-o 4 mitraliere, cavalerie de loc, şi numai câţi va călăreşi de stafetă.

Daca Marele Stat Major ar fi avut intenţiunea să facă un adevărat serviciu de acoperire, respectând toate principiile tactice cunoscute, atunci pe acest front nu ar fi ajuns întreaga Divizie. Este ştiut că o Divizie în acoperire nu poate ocupa, un front mai mare de 25—30 klm. şi încă cu foarte multă cavalerie, şi la o distanţă nu de 50 klm. de grosul forţelor ce acoperă, ci numai de 10—15 kilometri.

Dacă Marele Stat Major nu a avut în in-

tențiunea sa a face un serviciu de acoperire —cum credem și noi—atunci ce rost avea cele două bataliodne răslețe, aruncate în voia întâmplărei, în spre frontieră, la intervale și distanțe considerabile?

Cum, de nu, sa gândit nimeni că aceste batalioane vor fi o pradă ușoară pentru dușman și o semănță de demoralizare pentru întreaga Divizie? după cum sa și întâmplat.

Pentru a micșora pericolul la care erau expuse aceste batalioane, zise de acoperire,— pentru a cerceta întreaga zonă de frontieră și a avea la timp informații de mișcările și forțele inamicului, am cerut Marelui Stat Major în nenumărate rânduri, prin rapoarte și telegrame, să-mi trimeată o cavalerie mai numeroasă—cererea nu a fost satisfăcută. Ca trupe de Cavalerie am avut 2 escadroane din regimentul 9 Călărași, formate din oameni rămași după complectarea efectivului trupei combatante. Acești oameni eran neinstruiți și cea mai mare parte de naționalitate bulgară și austriacă sau germană. Efectivul total al aces-

tor escadroane era de 160 călăreți.

Am intrat în aceste amănunte pentru a se vedea, ce înrăurire a avut asupra operațiilor ulterioare pe teatrul de operație din Cadrilater greșelele inițiale ale planului nostru de războiu. —

Am voit a deslega o problemă imposibilă, și rezultatul a fost dezastrul.

Lupta pe două fronturi, care măsură circa 1600 klm. cu efectivul armatei noastre, a fost o monstruositate de concepție și o îndrăsneală inconștientă. — Nu trebuia ca cine-va să fie genial ca să prevadă rezultatul.

Credința că Bulgarii nu ne vor ataca este prea naivă pentru a fi luată în considerație. Marele Stat Major știa foarte bine concentrările armatei Bulgare. Aproape zilnic, mi se trimetea de Marele Stat Major, crochiuri, din care se vedea că inamicul concentrase grupe de armate în localitățile: *Ruscuc, Razgrad, Sumla, Provodia, Varna*, compuse din Bulgari, Turci, Austriaci și Germani, chiar înaintea decretării mobilizării noastre. Era simplu de înțeles, pentru cine voia, că aceste armate

aștepta momentul intrării noastre în acțiune pentru a ne ataca.

III

În ziua de 19 August, patru zile după decretarea mobilizării, inamicul face invazia frontierei, dă peste cap cele două batalioane de acoperire, cam era de așteptat, amenințându-le retragerea. Telefoanele fiind distruse, două zile nu s'a știut nimic de soarta lor. Abia în ziua de 21 August, seara, parte din aceste două batalioane a început să apară în Silistra, fără coeziune și demoralizate din cauza perderilor și emoțiunilor ce le au suferit, influențând și moralul trupelor cari ocupau capul de pod.

Tot în acest interval de timp, inamicul ia o ofensivă puternică în spre Bazarcic și Turtucaia.

În urma retragerii batalioanelor de acoperire, nu am avut nici o informație asupra forțelor și direcției ce urma inamicul 'pe frontul sectorului Silistra, din lipsa de organe de recunoaștere.—Nu am avut nici cavalerie, nici vre-un aeroplan cari să-mi dea vre-o indicație.

Nici comandamentul superior, cu toate organele de recunoaştere ce trebuia să le aibă nu mi-a comunicat nimic.—Mă aşteptam, dar din moment în moment ca şi acest sector să fie stacat, fie chiar cu forţe mai mici.

În ziua de 22 August se primeşte *ordinul telegrafic al armatei a 3-a No. 125*, ca pleca la *Bazarcic*, pentru a da ajutor Diviziei 19, adică în direcţie opusă de Turtucaia şi la o distanţă circa de 160 k.—Pe timpul când luam dispoziţiuni de executare, *primesc un alt ordin* prin telefon, de la Generalul Mărdărescu, şeful de Stat Major al armatei a 3-a că, această operaţiune să nu se mai execute deoarece Divizia 19 s'a retras spre Caraomer.

Tot în această zi spre seară se primeşte *următorul ordin telefonic No. 146* tot de la armata 3-a :

„Pentru ziua de 23 August veţi bine-voi „a întreprinde *acţiuni locat la distanţe mici* „în scopul de a câştiga aerul necesar în jurul capului de pod, şi de a degaja şoseaua „Turtucaia—Silistra“.

Din analiza ordinelor de mai sus, date în

ziua de 22 August, cu 2 zile înainte de căderea Turtucaei, reese că comandamentul armatei 3-a, nu considera situația de la Turtucaia ca perdită, și că avea speranță că trupele din Turtucaia s'ar putea retrage pe șosea în spre Silistra. *Ordinul 146*, mai face să reiasă că armata 3 a se temea ca șoseaua Turtucaia—Silistra să nu fie interceptată de inamic într'un punct oare-care, mai în apropiere de Silistra, și că flancul trupelor cari s'ar retrage de la Turtucaia să nu fie amenințat de la sud.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În executarea *ordinului 146*, am dispus următoarele:

Un detașament, compus din 3 batalioane, 3 baterii și câți-va călăreți sub comanda colonelului Paulian comandantul Regimentului 7 Vânători, să înainteze spre sud, să degajeze zona de inamic și să ocupe satul *Alfatar*. (20 K. sud de Silistra]

Un alt detașament, compus din 2 batalioane, 2 baterii și câți-va călăreți sub comanda Colonelului Condeescu, comandantul regimentului 3 Artilerie să înaieteze în spre *Doimușlar*

(25 klm. sud vest Silistra) — pentru a curăța și această zonă de inamic.

Misiunea dată acestor două detașamente, avea în vedere realizarea intențiilor armatei 3-a și expusă în ordinul 146.

Situația trupelor de la Turtucaia în seara zilei de 22 August, era mai gravă de cât o credea armata 3-a. — Inamicul schimbase direcția atacului în sectorul de est, adică, tocmai pe șoseaua Turtucaia—Silistra, singura linie de retragere ce s'ar fi putut întrebuința.

Atacurile inversunaie ce inamicul da în acest sector, susținute de o artilerie superioară ca număr și calitate, făcea să se prevadă că Turtucaia este în agonie, și că singura linie de retragere în spre Silistra era ocupată de inamic, așa că dispozițiile prevăzute în ordinul 146, și cari erau în execuție, nu mai putea avea nici un efect.

În ordinul de mișcare pentru cele două detașamente, s'a prevăzut data plecării, ziua de 23 August ora 4 a. m

Am însoțit detașamentul de sud al colone-

lului Paulian care la ora 8 a. m. a angajat lupta cu inamicul din *Alfatar*, l'a respins și ocupat satul.

La ora 12¹⁵ m. m'am înapoiat la Silistra. Aici sunt întâmpinat de șeful meu de Stat Major Lt.-Colonel Oprescu Mincu, care tocmai în acel moment primise ordinul de la armata 3-a, *ca Divizia să plece în cea mai mare grabă în spre Turtucaia*, care este amenințată a cădea, și să las numai 4 batalioane și Artileria fixă pentru paza capului de pod.

Situația era critică pentru Divizia 9-a, căci numai dispunea pentru a pleca în ajutorul Turtucaiei, de cât de 7 batalioane și 7 baterii, dintre cari 3 model vechiu (scăzându-se detașamentele și cele 4 batalioane pentru paza capului de pod); și aceste trupe intinse pe un front de 24 klm. lungimea liniilor de tranșee ale capului de pod.

Având în vedere, distanța de 60 klm. ce aveau de parcurs și gravitatea situației de la Turtucaia, care reeșea din ordin, era de prevăzut că și acest ajutor care se cerea așa de tardiv nu mai putea fi de nici un folos.

În timpul când trupele se pregăteau de plecare, eram méreau chemat la telefon atât de armată 3-a cât și de Marele Cartier General și solicitat a pleca în cea mai mare grabă. Ofițeri de la Marele Cartier venise la Silisrra pentru a da o impulsione și mai mare plecării.—*Se perduse cu totul noțiunea și a timpului și a spațiului.*

Unul din acești ofițeri, îmi spune:

„Domnule General, numele D-voastră va fi scris cu litere de aur în istoria războiului dacă scăpați Turtucaia, numai să faceți apariția cu trupele D-voastre și Turtucaia este scăpată, că inamicul este *foarte slăbit și demoralizat*”.

Fraze frumoase, dar inutile, căci imposibilul nu se putea realiza.

Am reprodus aproape textual aceste cuvinte, pentru a se vedea cu ce ușurință se aprecia, nu numai înainte de Războiu, dar în momentele cele mai grave pentru noi puterea morală și materială a inamicului.

Dacă facem calculul timpului și spațiului, ajungem la următorul rezultat:

Ordinul de mișcare a fost dat la ora 12³⁰ p.m.

Timpul de pregătire și începerea execuției 1 ore, Marșul trupelor până la punctul inițial (klm. 10 pe șoseaua Turtucaia) maximum 24 klm. 5 ore. Rezultă că capul coloanei nu se putea pune în mișcare înainte de ora 6³⁰—7 p. m. de la punctul inițial.

La ora 10 p. m. coloana sa găsit la kilm. 22, iuțeala de marș fiind aproape 5 kilometri pe oră.

Cum mare parte din trupe parcursese 15—24 klm. până la punctul inițial, rezultă că lungimea marșului în timp de 8 ore a fost de 27—36 klm; era dar absolut necesar a da un repaos trupei de cel puțin 3—4 ore pentru a mânca și odihni, mai ales că în spre ziua trupele trebuiau să lupte.

La ora 2 noapte, coloana se pune în marș ajungând în ziua de 24 August ora 6 a. m. la klm. 38 unde s'a luat contactul cu inamicul.

În rezumat, etapă făcută de coloana a fost de circa 52 klm. în 16 ore cu un popas de 4 ore.—Cred că nu se putea cere mai mult

de la o trupă care mergea la bătălie, marșul executându-se în timpul nopții.

Pentru cele două detașamente, trimise unul spre sud, și altul spre sud-vest, am luat următoarele dispozițiuni.

Detașamentului de sud, Colonel Paulian, i-am dat ordin telefonic (linia a fost restabilită) a pleca imediat în spre *Hasköi--Bozna—șoseaua Turtucaia*.

Detașamentului Colonel Condeescu, am trimis pe căpitanul *Stanescu Ioan* de la Divizie cu automobilul pentru a-i comunica ordinul să înainteze prin *Doimușlar* spre șoseaua *Silistra—Turtucaia*, unde va întâlni coloana.

Căpitanul *Stănescu*, sosește la ora 12 noaptea la klm. 22 și îmi raportează că nu a putut găsi detașamentul Colonelului Condeescu și că drumul a fost greu, primind inpușcături din diferite direcțiuni, terenul fiind foarte accidentat și păduros.

La ora 12 noaptea perdusem orice legătură cu cele două detașamente cari se găseau pe stânga mea, cu toate că mai trimisesem o companie pentru restabilirea legăturii, dar nici

aceasta nu a reușit.

Dacă am insistat poate prea mult asupra acestor fapte, este, ca să dovedesc că Divizia 9-a a făcut tot ce îi sta în putință pentru îndeplinirea ordinelor ce primise, și că *efectele sunt tot-deauna consecința cauzelor.*

În situația în care se găsea armata noastră la acea epocă, numai o forță divină ar fi putut scăpa Turtucaia de dezastru.

La ora 8 a. m. începe preliminările luptei de la „Sarsanlar“ klm. 42, unde inamicul ocupa o pozițiune puternică pentru a ajunge bara drumul spre Turtucaia.

Trebuie să menționez, că nu am avut nici o știință de situația și forța inamicului. Nu dispuneam de nici un orgăn de recunoaștere, așa zisă cavalerie de ștafete, era împărțită la cele două detașamente.

În fine, de bine, de rău, lupta s'a angajat și a durat până la 3 p. m.—Văzând că forțele inamicului sporesc, pe când ale mele scădeau și că o mișcare de învăluire se desenează pe ambele aripi cu intențiunea de a-mi tăia li-

nia de retragere spre Silistra, am dat ordin de retragere.

Pe timpul când se executa retragerea, mă întâmpină ofițeri de la Marele Cartier General cari sosesc în automobile, și cari neștiind ce dispoziții luasem. îmi comunică și din partea Marelui Cartier General același ordin de retragere.

Retragerea, de și amenințată pe flancuri de focuri de mitraliere și tun totuși sa putut face cu oare care ordine.

Dispozițiile luate de Marele Cartier General cu începere de la 23 August seara, arată că el perduse orice speranță a mai scăpa Turtucaia și grija ce avea ca trupele Diviziei 9-a să nu cadă în mână inamicului ca cele de la Turtucaia.—Aceasta o dovedește atât ofițerii trimiși de Marele Cartier General pentru a grăbi retrageren Diviziei 9-a, cât și sosirea în mare grabă la Silistra a regimentului 38 și 78 infanterie, pentru a susține și salva retragerea Diviziei 9-a.

Cele l'alte două detașamente, au susținut lupte cu inamicul, care le barase ori-ce înain-

tare pe direcțiunile indicate.—Abia în seara zilei de 25 August s'au retras spre Silistra în dezordine și cu perderi.

Din descrierea exactă a acțiunilor de la 22—24 August rezultă:

1) Situație de la Turtucaia a fost greșit apreciată în seara de 22 August, atât de Armata 3-a cât și de Marele Cartier General, păstrând încă speranța că trupele din Turtucaia s'ar putea retrage spre Silistra.

2) Trimeterea Diviziei 9-a la Turtucaia în ziua de 23 August, a fost o consolare pentru conștiințele prea încărcate de greșeli, și care ar fi fost fatală dacă inamicul ar fi urmărit cu mai multă energie.

3) Perderi zadarnice pe timpul luptei în materiale și oameni, slăbirea moralului Diviziei 9-a, și scăderea puterii combative a acestei Divizii.

IV

În seara de 24 și 25 August, trupele Diviziei 9-a reintră în Silistra fără coheziane, oboseite și slăbite. Majoritatea acestor trupe pe

imp de 32 ore, luptase-și străbătuse o distanță de circa 100 klm.

Ajuns la Silistra (24 August seara,) găesc ordinul de evacuare și pe *Colonelul Dabija* sub șeful Statului Major ai Armatei 3-a.—Am pus la curent pe acest ofițer cu cele întâmplate, și de starea trupelor mele.—Tot în aceea seară, Marele Cartier General revine, și dă un alt ordin ca Divizia 9-a să rămână și să reziste la Silistra.

Colonelul Dabija îmi cere părerea dacă Silistra ar putea rezista unui atac inamic. La aceasta întrebare i-am răspuns categoric:

Dacă Turtucaia, care avea un mic Arsenal de Tunuri, de diferite modele și calibre nu a putut rezista de cât 4—5 zile, Silistra nu va putea rezista nici atât, pentru că nu avea de cât 4 tunuri de 150, și aceste orientate spre Dunăre, 4 tunuri de 105; și 2 turele de 120 a căror instalare nu era încă complet terminată.—Afară de asta se simțea absolută nevoie a se restabili ordinea, coheziunea, și moralul Diviziei.

Colonelul Dabija având aceeași părere ca și mine, angajează o convorbire la telefon cu Marele Cartier General, reprezentat mi se pare prin *Maiorul Roseti*, insistând ca să se dea ordin de evacuarea Silistrei.—Convorbirea se termină, după un timp destul de lung, cu ordinul ca trupele să rămână în Silistra.

În ziua de 25 August mi se comunică că Divizia 9-a trece sub ordinele Generalului rus Zoiantchikovski. Tot în acea zi sosește la Silistra *Colonelul adjutant Paul Anghelescu*.

În-seara aceleași zile sunt chemați la Călărași de generalul rus, care sosia cu trenul de la Medjidia.

Generalul ne-a primit în vagon. La această întrunire a mai luat parte : *Colonel Paul Anghelescu*, *Maior Dragomirescu* de la Divizie, *Prefecții Cămărășescu și Berceanu* și *Colonelul Moruzi* atașat pe lângă armata rusă.

Presumțiosul general, deschide o hartă și începe, ba a ne face lungi teorii ; ba să ne arate isprăvile făcute de dănsul prin Galiția, ba că nu este mulțumit de Generalul Arghirescu C-tul Div. 19, ba că i-a cerut înlocuirea etc.

și în fine revine la genialul său plan de luptă, care consta: în ocuparea unei pozițiuni defensive de la Dunăre la mare, și decă va fi atacat la dreapta va lua ofensiva cu stânga, și dacă va fi atacat la stânga va lua ofensiva cu dreapta, și așa mai încolo. Am plecat decepționat și cu durerea în suflet că împrejurările m-a pus sub comanda acestui General.

În noaptea de 25-26 August s'a ținut o întrunire în localul Diviziei de la Silistra, provocată de Colonelul *Paul Anghelescu*, care venise cu deplină putere de la Marele Cartier General pentru a hotărâ asupra soartei Silistrei.

La această întrunire a luat parte pe lângă ofițerii de stat major ai Diviziei și următoarele persoane: *Amiralul Negrescu*, Comandantul monitoarelor după Dunăre, *Căpitan Botzan* comandant militar al portului și Prefecții *Cămărășescu* și *Berceanu*. În această întrunire s'a discutat oportunitatea de a menține sau evacua Silistra.

Colonelul Anghelescu, decide în fine, evacuarea pentru ziua de 26 August.

În după amiază acestei zile, Divizia 9 părăsește Silistra, când se ridică și podul. Prima etapă sa făcut la Lipnița. În această localitate se primește în timpul nopții un ordin, zis de operație, de la armata rusă, dictat prin telefon șefului meu de Stat Major Colonel Oprescu.

Citindu-l, am rămas surprins cum un asemenea ordin a putut fi conceput de un General. *Un ordin fără început și fără sfârșit, spunea de toate și nimic, un ordin din care nu se putea vedea nici ce vrea nici ce cere, și care nu avea nici o legătură cu realitatea situației.*

Regret că nu am avut prevederea a lua o copie după acest ordin, *de alt-fel el se poate găsi ori când în jurnalul de operație al Diviziei 9 active.*

În ziua de 27 August, după amiază, sunt chemat de Generalul Zoiantchikovski la Guzgun, unde îmi dă ordin ca Divizia să vie în această localitate ordin ce am transmis imediat prin telefon.

În convorbirea care am avut-o cu acest General, în localul primăriei Guzgan, unde se

găsia, mi se pare și șeful meu de Stat Major, im dă următorul ordin :

„*Veți ocupa cu Divizie o poziție defensivă de la Dunăre, prin Căsla-Parachioi până la Dobromizul din vale (lungimea frontului 42 km.) veți ține la dispoziția mea ca rezervă generală una sau două brigade, artilerie de câmp a Diviziei va fi înlocuită cu artileria de munte rusească.*”

Ce mai rămânea dar din efectivul Diviziei pentru ocuparea enormului front de 24 km. ? Zadarnic i-am obiectat că acest ordin este o aberațiune militară și că nu se poate executa.

Văzând că Generalul persistă cu tenacitate în executarea lui, m-am retras împreună cu șeful meu de Stat major la Cartierul Diviziei.

Pentru a nu da naștere la un conflict, care fără îndoială, s-ar fi tranșat în defavoarea mea, având în vedere atențiunea și marea încredere ce se da pe atunci armatei ruse, am preferat să mă sacrific eu singur.

La Cartierul Diviziei se afla de față : *Colonel Oprescu Mincu Maior Stângaciu, Căpitan Stenescu Ion și Căpitan Dragomirescu Hari-*

ton, toți ofițeri de Stat Major ai Diviziei, precum și *Căpitanul Bereșteanu* de la Marele Cartier General, trimese cu ce misiune nu știu. Știu numai că se ținea de Cartierul Diviziei.

În prezența acestor ofițeri, după ce le expui situația ce se creiază Diviziei prin ordinul primit, iau o foie de hârtie fără plic și scriu în mod amical *Generalului Iliescu* următoarele :

„ *Căpitanul Bereșteanu de la Marele Cartier General îți va arăta fazele prin care a trecut Divizia mea, ca culme ordinul primit de la Generalul rus. În asemenea condițiuni te rog a mă înlocui în comanda Diviziei.* ”

Aceste rânduri au fost înmânate de Căpitanul Bereșteanu Generalului Iliescu.

Această foaie trebuie să se găsească în dosarele Marelui Cartier General.

În ziua de 29 August primesc ordin prin Generalul rus, că sunt înlocuit în comanda Diviziei prin Generalul Petala Nicoiaie care a luat comanda Diviziei în ziua de 30 August,

iar eu m-am prezentat la Marele Cartier General unde mi sa dat comanda Div. 8 P. S. motivul pentru care am cerut înlocuirea, fiind un conflict cu generalul rus, erea logic ca Marele Cartier General să'mi fi încredințat comanda unei alte Divizie active, de alt-fel cum sa procedat și cu generalul Aighirescu, care pentru același motiv a fost înlocuit și trimes să comande o altă Divizie.

Marele Cartier General, pentru a da și mai multă satisfacție generalului rus, m-a aruncat la o parte sedentară, ca pe urmă să vie cu o lega despotecă, fabricată într'o noapte și să mă pue în retragere din oficiu *pe motiv că mi sa luat comanda de la partea activă, pe când se probează cu acte și martori că eu am cerut să fiu înlocuit.*

În Octombrie 1916, am cerut prin raport Marelui Cartier General să mi se dea comanda unei Divizii active respunsul a fost punerea în retragere pe 1 Ianuarie 1917, *socotindu-mă că sunt lipsit de aptitudini pentru a comanda și o unitate de la partea sedentară.*

Concluzie

Dacă se rezumă faptele descrise în acest istoric sumar al Diviziei 9 de la 15 August la 1 Sept. 1916 se ajunge la următoarele concluzie :

1) *Capetele de pod* ¹⁾ neindeplinindu-și rolul pentru cari au fost create, au rămas niște linii de rezistență defectoase și cari fatal trebuiau să aibă un sfârșit tragic.

2) Dispoziția Marelui Stat Major de a arunca câteva batalioane la distanțe și intervale considerabile de grosul forțelor, a servit foarte bine cauza inamicului, dându-i ocaziunea a avea un succes ușor și chiar din prima zi a ofensivei sale.

Retragerea lor grăbită și dezordonată, a influențat mult încrederea și moralul trupelor capului de Pod Silistra.

3) *Comandamentul Armatei 3-a* nu și-a manifestat existența lui până în ziua de 22 August. — Nu am primit nici un ordin de ope-

---

1) Armamentul pe care se sprijinea apararea acestor capete de pod erea vechi, improvizat și insuficient.

rație, nu m-a chemat la București pentru a-i expune situația și misiunea ce aveam, nici nu a trimis vr-un reprezentant al său pentru a lua aceste informațiuni.

Din această cauză sa întâmplat următorul fapt:

— Când am raportat armatei 3-a că cele două batalioane — zise de acoperire — au fost respinse în dezordine spre Silistra, C-tul acestei armate mă observă că am lipsit de inițiativă și spirit ofensiv.

La acest ordin am răspuns:

Misiunea trupelor capului de pod este precizată prin instrucțiuni de către Marele Stat Major. În aceste instrucțiuni se prevede că batalioanele de acoperire să se retragă spre Silistra, unde se va rezista cu ultime energii. Deci o misiune absolut defensivă.

4) Comandamentul Armatei 3-a, avea Convingerea greșită, că *Turtucaia* va rezista cu succes tuturilor atacurilor inamice. Dovadă:

Ordinul No. 125 din ziua de 22 August de a pleca cu Divizia în ajutorul Diviziei 19 la

Bazarcic, depărtându-mă de Turtucaia la o distanță de circa 160 Km.

Dacă ordinul a fost revocat, aceasta nu se datorește prevederi Armatei 3-a, că a doua zi (23 August) va fi nevoie a da ajutor *Turtucaei*. Ci faptului că Divizia 19 se retrăsese spre *Caraomer*.

Ordinul 146 din seara de 22 August *de a întreprinde acțiunii locale și la distanțe mici pentru a câștiga aerul necesar în jurul capului de Pod și de a degaja soseaua Turtucaia-Silistra* este iarăși o dovadă că Armata 3-a nu perduse speranța în rezistența *Turtucaei*, și eventual păstra credința că trupele din *Turtucaia* se putea retrage spre Silistra.

Ordinul 146, în felul în care era formulat, —și fără ca anterior C-tul acestei Armate să-și fi divulgat intențiunea sa— nu cred că s-ar fi putut interpreta alt-fel de cât așa cum l-am explicat în această broșură.

5). Până în ziua de 23 August ora 12¹⁵ din zi, nu am fost solicitat de nimeni a veni în ajutorul *Turtucaei*, nici nu sa primit vr'un ordin în acest sens.

Dacă, în după amiaza zilei de 23 August, Diviția 9-a a plecat cu un efectiv mai puțin de jumătate în ajutorul *Turtucaei*, *această este consecința ordinului 146* al cărui rost nu prea îl văd, căci Capul de Pod Silistra nu era asediat, și soseaua *Silistra-Turtucaia* era liberă până la Kil. 42 adică până în apropierea *Turtucaei*.

6). Punerea în capul Armatei din Dobrogea, a unui general Rus, care era lipsit de aptitudinile și de calitățile cerute unui Comandant de armată a dat naștere la conflicte și a grăbit dezastrul din Dobrogea.

7). După fie-care înfrângere suferită de nenorocita noastră Armată se înscrisa pe lista neagră victimele ce trebuiau făcute printre generali comandanți, pentru a arăta opiniei publice că ei sunt vinovații.

* * *

Am citat nume de persoane și numerile ordinelor pentru ca expunerea mea, inspirată de cel mai curat adevăr, să fie și mai întemeiată.

Cititorul imparțial și conștiincios va judeca cari sunt adevărații vinovați de dezastrul suferit în războiul nostru cu un ideal așa de mareț ca idealul național și în special de dezastrul de la *Turtucaia*.

Bibl. Univ. Cluj.

Nr. 57 - 192 3.